

Nr 104.

Ankom till Riksdagens kansli den 19 maj 1911 kl. 5 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation af navigationsskolorna samt tre i ämnet väckta motioner.

(1:a Afd.)

I en till Riksdagen den 5 april 1911 aflåten, till statsutskottets förberedande behandling hänvisad proposition (nr 167) har Kungl. Maj:t under återopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver sjöförsvarsärenden för samma dag föreslagit Riksdagen att

dels, med indragning från och med den 1 augusti 1912 af de nuvarande navigationsskolorna i Visby, Karlshamn och Strömstad, godkänna följande förslag till årlig stat för navigationsskolorna i riket, att tillämpas från och med den 1 augusti 1912:

	Lön.	Tjänstgöringspennin- gar.	Orts- tillägg.	Arfvoden.	Summa.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
1 inspektör	—	—	—	7,500	7,500
1 föreståndare.....	3,050	1,950	—	—	5,000
3 d:o	9,150	5,850	—	—	15,000
1 d:o	2,850	1,650	—	—	4,500
2 d:o	5,700	3,300	—	—	9,000
1 lärare vid navigationsafdelning	2,150	1,050	300	—	3,500
3 d:o » d:o	6,450	3,150	900	—	10,500
1 d:o » d:o	2,150	1,050	—	—	3,200
2 d:o » d:o	4,300	2,100	—	—	6,400
1 d:o » maskinistafdelning	2,150	1,050	300	—	3,500
3 d:o » d:o	6,450	3,150	900	—	10,500
1 d:o » d:o	2,150	1,050	—	—	3,200
Transport	—	—	—	—	81,800

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg.	Arfvoden.	Summa.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Transport	—	—	—	—	81,800
Arfvoden till extra lärare i sjökaptensklasser, beräknade à 150 kronor för undervisningstimme per vecka (150 × 36)	—	—	—	—	5,400
Arfvoden till extra lärare i sjökaptens- och styrmansklasser, beräknade à 120 kronor för undervisningstimme per vecka (120 × 140)	—	—	—	—	16,800
Arfvoden till 7 extra lärare i skepparklasser	—	—	—	1,200	8,400
Arfvoden till extra lärare i 1:a och 2:a maskinistklasser, beräknade à 150 kronor för undervisningstimme per vecka (150 × 154)	—	—	—	—	23,100
Arfvoden till extra lärare i 1:a och 2:a maskinistklasser, beräknade à 120 kronor för undervisningstimme per vecka (120 × 144)	—	—	—	—	17,280
Arfvoden till 4 extra lärare i 3:e maskinistklasser	—	—	—	1,200	4,800
Arfvoden till extra lärare i hälso- och förbandslära, beräknade à 7 kronor 50 öre för hvarje timmes undervisningsskyldighet (7:50 × 500)	—	—	—	—	3,750
Till böckers, undervisningsmateriels och andra inventariers underhåll och förökande samt till utgifter för bränsle, lyshållning m. m.	—	—	—	—	9,450
1 examensförrättare i 1:a och 2:a maskinistklasser	—	—	—	1,200	1,200
Till extra lärarkrafter vid behof, vikariatsarfvoden m. m. enligt öfverstyrelsens bestämmande	—	—	—	—	10,000
Till Kungl. Maj:ts disposition	—	—	—	—	3,000
Summa kronor	—	—	—	—	184,980

Anmärkningar:

- 1:o. Af inspektörens arfvode anses 5,000 kronor motsvara lön och 2,500 kronor tjänstgöringspenningar. Innehaf inspektören aflöning à stat, afstås denna aflöning under den tid, arfvodet uppbäres.
- 2:o. För föreståndare kan aflöningen efter 5 år höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor. För ordinarie lärare kan efter 5, 10 och 15 års tjänstgöring aflöningen höjas hvarje gång med likaledes 500 kronor. Af hvarje ålderstillägg räknas 350 kronor till lönen och 150 kronor till tjänstgöringspenningarna.
- 3:o. Beträffande föreståndares och lärares rätt till åtnjutande af de i staten uppförda aflöningsförmåner gäller hvad därom särskildt finnes stadgad.
- 4:o. Föreståndare åtnjuter fri bostad, som upplåtes af den stad, där skolan är belägen.

dels godkänna följande villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i staten upptagna aflöningsförmåner, nämligen:

att innehafvare af inspektörsbefattning, föreståndarbefattning eller ordinarie lärarbefattning skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i alliganden, som vid en möjligen inträdande förändring i navigationsskolornas organisation eller verksamhet eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, samt i sådant hänseende vara pliktig att, med bibehållande af den tjänsteställning och den aflöning han innehar, i enlighet med nya eller förändrade föreskrifter sköta de med befattningen förenade göromål;

att med föreståndar- eller ordinarie lärarbefattning icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat;

att med föreståndar- eller ordinarie lärarbefattning ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroy försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, så framt ej öfverstyrelsen uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid navigationsskolan, finner uppdraget eller befattningen kunna få tills vidare mottagas och bibehållas;

att tjänstgöringspenningar skola beräknas utgå för hela året och utbetalas med en tolfteedel för hvarje månad samt icke få af befattningshafvare uppbäras för den tid, han åtnjutit full tjänstledighet, utan skola för denna tid utgå till den, hvilken uppehållit befattningen;

att inspektör, föreståndare eller ordinarie lärare, som af sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägget, där sådant utgår, men att den af bemälde befattningshafvare, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos Riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligen;

att aflöning ej må utgå till befattningshafvare för den tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest befattningshafvare varder afstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som icke pröfvas böra

användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej öfverstyrelsen finner skäligt låta honom uppbära något däraf;

att vid sjukdomsfall, eller när det erfordras för beredande af semester, befattningshafvare af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning vid vederbörande navigationsskola, bestrida densamma, mot åtnjutande i förstnämnda fall af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men i senare fallet af däremot svarande belopp i stället för egna tjänstgöringspenningar, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår;

att beträffande förhöjning af aflöningen efter viss tids innehavande af enahanda tjänst tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehafvaren under mera än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid i fråga om föreståndare icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester, och för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år, på samma villkor, samt för tredje förhöjningen, därest sådan kan ske, efter än ytterligare fem år, äfvenledes på samma villkor, under iakttagande, hvad hvar och en af omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd; börande löntagare därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från det han till tjänsten utnämndes eller, i följd af frågan om reglering af löneförhållandena för navigationsskollärarypersonalen, därå erhöll allenast förordnande;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af aflöningsförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänstålder, som berättigar honom till pension, icke må tillträda samma förhöjning;

att inspektör och föreståndare äga att årligen, när sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång, åtnjuta semester under en och en half månad;

att vid afgang från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall själfva lönen äfvensom ortstillägget utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att afgå från tjänsten äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad i särskild lag angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension är stadgadt vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare af befattning, som därefter tillträdades, vid tillträdet till befattningen;

att den, som tillträder den nya aflöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande af eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed;

samt att extra lärare skall, då han åtnjuter tjänstledighet, af sitt arfvode afstå hvad för befattningens uppehållande erfordras, därest han icke med medgifvande af den, som tjänstledigheten beviljat, själf godtgör vikarien;

dels förklara,

ej mindre att en hvar, som med eller efter den 1 augusti 1912 tillträder befattning å navigationsskolornas stat, skall vara pliktig att underkasta sig nyssberörda villkor och bestämmelser,

än äfven att de förutvarande innehafvare af befattningar å nämnda stat, hvilka icke före viss angifven tidpunkt anmäla, att de vilja underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem dittills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom, i den mån ej annat föranledes af bestämmelserna i förenämnda lag, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem;

dels godkänna följande förslag till stat för navigationslärarkursen att gälla från och med år 1912:

	Kronor.
Arfvoden till lärare	1,700
Till böcker, undervisningsmateriel m. m.	500
Summa kronor	2,200

dels höja det i riksstaten under femte hufvudtiteln uppförda ordinarie anslaget till undervisningsanstalter för sjöfart, nu 100,800 kronor, med 86,380 kronor till 187,180 kronor, att fördelas med ett bestämdt anslag till navigationsskolorna å 184,980 kronor samt ett reservationsanslag till navigationslärarkursen å 2,200 kronor;

dels, i händelse af bifall härtill, föreskrifva, att af anslaget till navigationsskolorna skola bestridas utgifter för dessa skolor under januari—juli månader 1912 enligt den nuvarande staten för samma skolor och under augusti—december månader 1912 enligt den föreslagna nya staten;

dels ock medgifva, att de besparingar, som under år 1912 uppkomma å anslaget till navigationsskolorna, må användas ej mindre till aflönande från och med den 1 augusti 1912 intill samma års slut af fast anställda föreståndare och ordinarie lärare, för hvilka motsvarande befattningar å den nya staten ej blifva beredda, än äfven till anskaffning af undervisningsmateriel och möbler för navigationsskolorna för en kostnad af högst 42,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att, i den mån dessa besparingar ej komma att förslå för tillgodoseende af sålunda angifna ändamål, af tillgängliga medel förskjuta härutöfver erforderliga belopp och nästkommande år anmäla desamma för Riksdagen till ersättande.

Beträffande den i frågan lämnade utredning tillåter sig utskottet att hänvisa till det propositionen bifogade statsrådsprotokollet.

I en inom Andra kammaren väckt motion (nr 353) hafva herrar *V. Rydén* och *A. J. Christiernson* hemställt,

att Riksdagen ville godkänna Kungl. Maj:ts proposition nr 167 med följande ändringar:

att navigationsskolornas omorganisation verkställes i öfverensstämmelse med de af chefen för sjöförvarsdepartementet förra året tillkallade sakkunnigas förslag i ärendet;

att staten för dessa skolor regleras efter samma sakkunnigas förslag;

att föreståndarna för navigationsskolorna tillsättas på förordnande;

att inspektören för dessa skolor utses inom navigationslärarekåren;

att inspektörens och föreståndarnas ordinarie lärarebefattningar upprätthållas på sätt som fallet är med rektorernas vid allmänna läroverken ordinarie tjänster; samt

att sjöofficer icke må anses kompetent att söka föreståndarebefattning på grund af tjänstgöring som informationsofficer vid någon af flottans underbefälsskolor.

Till stöd för motionen hafva motionärerna anfört följande:

»Sedan Riksdagen förra året afslagit den kungl. propositionen angående omorganisation af navigationsskolorna i riket, tillkallades 4 sakkunnige, nämligen herrar generalmajor Wrangel, ledamoten af Riksdagens 2:a kammare skeddsredaren Lundgren, föreståndaren för navigationsskolan i Malmö Björling och sjötekniska biträdet hos kommerskollegium, sjökaptan Bjarke. Dessa sakkunniges förslag, som utförligt relateras i den kungl. propositionen till årets Riksdag, var färdigt vid slutet af förra året.

Märkligt och glädjande var, att dessa sakkunniges förslag i nästan alla hufvudpunkter nära nog öfverensstämde med de önsknningar, som från sjöfartens målsmän uttalats i den föreliggande viktiga frågan. Så

var, för att nämna en del hufvudpunkter, antalet skolor och de platser, där navigationsskolor böra finnas inrättade, fullkomligt i enlighet med dessa önskingar, likaså föreståndarnes och lärarnes löner, organisationen i en del viktiga detaljer, rörande fördelningen af vissa ordinarie lärares tjänstgöringsskyldighet i sjökaptens- och skeppareklasserna, tillsättandet af särskild examensförrättare i första och andra maskinistklasserna, förslaget angående föreståndaren som examensförrättare i skeppareklassen och ordinarie läraren i tredje maskinistklassen etc. etc.

Så mycket större blef öfverraskningen då den kungl. propositionen kommit på bordet. En genomläsning af densamma visar nämligen, att Kungl. Maj:t i tre af ofvannämnda viktiga hufvudpunkter, nämligen i fråga om skolornas antal och föreståndares och lärares löner samt i fråga om den viktiga detalj i skolornas organisation, som berör vissa lärares undervisningsskyldighet i sjökaptens- och skeppareklasserna, haft en från de sakkunnige betydligt afvikande och i den tredje punkten rent af motsatt mening, som tydligen i viss mån dikterats af det yttrande, som »ämbetsverken» — marinförvaltningen och kommerskollegium — afgifvit öfver de sakkunniges förslag.

I detta yttrande, citeradt midt på sidan 31 i den kungl. propositionen, läses följande inlägg: »Jämväl ämbetsverken utgå från att i enlighet med Riksdagens uttalade uppfattning en inskränkning af antalet navigationsskolor bör äga rum, men detta bör gifvetvis icke ske i sådan omfattning, att därigenom en effektiv navigationsskoleundervisning försvåras eller omöjliggöres.»

För hvarje sakkunnig person står det klart, att »en effektiv navigationsskoleundervisning» uppnås just genom en koncentrerings af navigations-skolorna till några få praktiskt och modernt organiserade läroverk, målmedvetet ledda af kompetenta och för ett sådant chefskap lämpliga personer, men »ämbetsverken» synas som af det föregående framgå, vara af en motsatt åsikt.

Därefter uttala »ämbetsverken» nödvändigheten af att i en navigations-skola högst 24 elever böra få förekomma i samma klass jämte skäl härför, och är detta uttalande jämte skälen för detsamma fullt riktiga. De nya klasser, som med anledning häraf — enligt ämbetsverkens åsikt — böra tillkomma, kunna naturligtvis inrättas i de af de sakkunnige föreslagna 5 skolorna: Stockholm, Göteborg, Malmö, Härnösand och Kalmar. Sedan stadsfullmäktige i dessa städer afgifvit förbindelse att för framtiden underhålla lokaler för ändamålet, så följer däraf enligt det sunda förnuftet, att de också äro skyldiga att utvidga dessa, om parallellklasser inrättas i skolan, en sak, hvarpå de från början måste

vara beredda, ty eljest hafva de endast till bokstafven iklädt sig den förbindelse, hvarom ofvan är nämndt.

Att således bibehålla ett par små navigationsskolor endast på grund af ofvannämnda anledning vore oklokt och skulle i hög grad förhindra och icke befordra — enligt ämbetsverkens åsikt — en effektiv navigations-skoleundervisning, hvilket i synnerhet framgår däraf, att dessa »småskolors» organisation skulle blifva helt annorlunda än de andras, hvarigenom det gamla systemets många brister skulle komma att kvarlefvä, och således den navigationsskolereform, som åsyftas och som stått på dagordningen i 15 år, mer eller mindre förfuskas.

Ämbetsverken förorda därefter Gäfle och Västervik såsom särdeles lämpliga för de på dessa platser befintliga »småskolornas» bibehållande, men de skäl, ämbetsverken anföra, sakna helt och hållet reell innebörd, i synnerhet hvad Västervik angår. Sjöfarten i denna stad är nästan lika med noll, inga verkstäder eller varf finnas och skolans utmärkta instrumentsamling och öfriga undervisningsmateriel tillhör staten och icke staden och kan således med fördel flyttas till en af de större skolorna, som däraf äro i behof.

Hvad Gäfle angår, så är denna stad onekligen en af rikets större sjöfartsstäder, men Hälsingborg är ännu större, och om denna stad får undvara egen navigationsskola, så bör detta äfven gå för sig för Gäfle, i synnerhet som antalet personer, som välja sjöfartsyrket i Gäfletrakten, är försvinnande litet mot samma antal i Hälsingborgs- och andra trakter på vår långsträckta kust.

Att Gäfle liksom Västervik har eget navigationsskolehus bör icke inverka på frågans afgörande, ty nog finnes i så pass stora städer som de nu nämnda användning härför för andra ändamål. Att navigations-skolan i Gäfle haft många elever de senare åren — i synnerhet sådana från södra Sverige — är icke skolans förtjänst. Dessa elever hafva helt enkelt ansett Gäfle skola särdeles lämplig som undervisningsanstalt i navigation, emedan enligt deras åsikt examen vid nämnda skola, i synnerhet sjökaptensexamen, var lättare att aflägga än vid skolorna i deras hemorter.

Bibehållandet af dessa två »småskolor» skulle för rikets sjöfart icke medföra några som helst fördelar annat än rent lokala.

Nackdelarne däremot skulle, som vi ofvan sökt visa, blifva både många och stora.

Ämbetsverken gå därefter in på en kritik — omnämnd å sid. 35 i den kungl. propositionen — af vissa af de sakkunniges förslag rörande undervisningens ordnande i sjökaptens- och skeppareklasserna — den

af oss omnämnda viktiga hufvudpunkten nr 3 — och då denna kritik visar, att ämbetsverkens mening i denna sak går stick i stäf mot de sakkunniges, så vilja vi i detalj utreda densamma.

De sakkunnige hade föreslagit, att vid hvar och en af de af dem föreslagna navigationsskolorna utom Kalmar skulle förutom föreståndaren och den (eller de) ordinarie lärarne i styrmansklassen (styrmansklasserna) finnas anställd ytterligare en ordinarie lärare med tjänstgöringsskyldighet dels i sjökaptensklassen i matematik m. m., hufvudsakligen under höstterminen, och dels i skeppareklassen i matematik, navigation och sjömanskap endast under vårterminen. (Skeppareklassen skulle pågå endast tre månader och kursen föreslogs äga rum under vårterminen af praktiska skäl.) Detta förslag att kombinera två små befattningar och därigenom kunna göra innehafvaren ordinarie måste ur organisations- och andra synpunkter anses synnerligen lyckadt och vara en stor fördel både för tjänsten och dess innehafvare.

Ty lätt inses, att föreståndaren för en fullständig navigationsskola, där klassernas antal varierar mellan 9, i Göteborg, och 6, i Hernösand, (enligt de sakkunniges förslag) *absolut* omöjligt kan medhinna mer än 12 à 15 och allra högst 18 timmars undervisning pr vecka i sjökaptensklassen och därför måste hafva hjälp af annan person vid undervisningen i mindre betydande ämnen såsom matematik, fysik och mekanik samt eventuellt äfven sjömanskap. I annat fall blir det omöjligt för föreståndaren vid en dylik (fullständig) skola att sköta de talrika expeditionsgöromålen, samt att i sin egenskap af föreståndare svara för disciplinen, ordningen och rutinen inom skolan. Därtill kommer att vid de tre största skolorna tidssignaleringen — som enligt ett kungl. bref skall skötas af föreståndaren — ytterligare tager dennes tid i anspråk, och exemplen från våra högre allmänna läroverk och realskolor visa, att ingen rektor har större undervisningsskyldighet än cirka 15 timmar per vecka. »En effektiv navigationsskoleundervisning» — som ämbetsverken uttrycka sig — är helt enkelt omöjliggjord, om föreståndaren vid en fullständig skola skall vara tvungen att undervisa mer än cirka 15 timmar per vecka.

Om undervisningen i nyssnämnda biämnen lägges på honom, så kommer hans undervisningsskyldighet att blifva 26 timmar per vecka, hvilket måste anses för mycket för en chef med så många andra makt-påliggande göromål.

Hvad undervisningen i skeppareklassen angår, så föreslog 1905 års navigationsskolekommitté, att den skulle bestridas af en extra lärare med 36 timmars undervisningsskyldighet i veckan under tre månader,

och att kursen borde förläggas till vårterminen. Dylika extra lärare föreslås äfven af ämbetsverken, och skulle deras aflöning både enligt ämbetsverkens och Kungl. Maj:ts förslag utgöra 1,200 kronor pr år.

De sakkunnige hade föreslagit, att denna befattning borde förenas med skyldigheten att undervisa i matematik, fysik och mekanik samt sjömanskap i sjökaptensklassen, hvarigenom extraläraresystemet kunde i dubbel måtto undvikas, och en ordinarie befattning i stället skapas, utan att statens utgifter därigenom nämnvärdt ökades.

Detta ginge så mycket lättare för sig som skepparekursen äger rum på vårterminen, emedan matematiken i sjökaptensklassen måste i hufvudsak eller helt och hållet inhämtas under höstterminen, innan undervisningen i hufvudämnena kan taga sin början.

Därtill kommer att 1905 års navigationsskolekommitté beräknat alldeles för lång tid åt undervisningen i skeppareklassen. Kommittén hade föreslagit 9 timmar i matematik och 21 timmar i navigation, som af de sakkunnige reducerats till resp. 8 och 16 timmar.

Denna reduktion, som i ännu högre grad möjliggör den praktiska kombinationen af två tjänster till en enda på ordinarie stat, fördömes af ämbetsverken såsom oriktig och obefogad. Undertecknade hafva en helt annan åsikt, ty en navigationslärare har efter noggrant öfvervägande funnit, att de af de sakkunnige föreslagna 8 och 16 timmarne äro att anse som maxima och att 6 timmar i matematik och 12 timmar i navigation pr vecka äro fullt tillräckliga. I alla händelser äro de af kommittén föreslagna siffrorna alldeles för höga.

Intet hinder föreligger således af denna orsak att kombinera de bägge nämnda befattningarna.

Om nu, såsom ämbetsverken vilja hafva det och äfven Kungl. Maj:tt föreslagit, föreståndaren skall undervisa ensam i sjökaptensklassen och en särskild extra lärare finnes anställd i skeppareklassen med 1,200 kronor arfvode och endast tre månaders tjänstgöring pr år, så blir följden däraf för föreståndaren och skolan i dess helhet hvad vi redan påpekat, men därjämte komma andra väsentliga olägenheter att uppstå, hvilka vi, på grund af sakens vikt ej mindre för navigationsskolorna än för dessa skolors lärarekår, nu vilja i detalj relatera.

Dessa extraläraretjänster skulle tydligen komma att sökas af aspiranter till ordinarie lärarebefattningar vid navigationsskolorna, och som de ordinarie navigationslärares antal enligt den kungl. propositionen utgör endast 7, skulle de komma att besättas med fullt utbildade navigationslärareaspiranter. Härigenom skulle skapas ett proletariat af extra lärare vid sidan af de ordinarie lärarne och med samma kompetens som

dessas, och dessa »proletärer» skulle hafva utsikt att erhålla ordinarie befattning vid 40 års ålder. Kan det vara till fördel att ett sådant extralärareproletariat skapas? Nej alldeles tvärtom.

Vid alla andra verk och inrättningar inom vårt land har man på sista tiden ansträngt sig att afskaffa där befintliga, dylika proletariat. Ämbetsverken vilja egendomligt nog gå en motsatt väg.

Om extra lärarne i skeppareklasserna under de 9 månader af året, de äro lediga från skolan, kunde komplettera sin sjötjänst, så vore något vunnet med ett dylikt arrangement, men så kan endast undantagsvis blifva fallet, ty det är omöjligt att företaga en långresa till sjöss, om man vill vara säker på att vara tillbaka på bestämd tid, som understiger 1 à 1,5 år; och på fartyg i bestämd trade på hemfarvatten kan plats endast ytterst undantagsvis — genom goda relationer — påräknas, ty redarne såväl som befälhafvarne vilja hafva folk för en längre tid ombord på sina fartyg och icke folk — i synnerhet befäl — som komma och gå, beroende på anställning i land.

Hvad skola alltså dessa skepparelärare taga sig till under $\frac{3}{4}$ af året. Det är kanske ämbetsverkens mening, att de skola lefva af privatlektioner.

För närvarande bestridas 4 (formellt taget 2) lärarebefattningar vid navigationsskolorna på förordnande af personer, som nästa år, då den nya organisationen föreslås att träda i kraft, äro tvenne 40 år gamla och de öfriga 35 år. Samtliga dessa hafva vid samma tid — således nästa år — minst 8, högst 10 tjänstår vid navigationsskola.

Om nu såsom i den kungl. propositionen föreslås endast 7 ordinarie lärarebefattningar skola finnas, så kan knappast någon af dessa 4 personer in komma på ordinarie stat, oaktadt den yngste under årets lopp fyller 35 och den äldste 40 år. Dessa lärare måste då för att kunna existera — att byta bana är för sent — söka nämnda extraläraretjänster, och endast en af dem kan påräkna att inom ett par år blifva ordinarie lärare. De öfriga måste vänta i 8 à 10 år. Kan det vara med statens fördel och värdighet förenligt att bidraga till ett sådant system. Är det till tjänstens nytta, att ordinarie anställning vinnes först sedan medelåldern redan passerats. För att nu icke tala om de stora ekonomiska uppoffringar, som dessa extra lärare måste underkasta sig, om de verkligen lyckas någonsin att blifva ordinarie. Endast afgiften till änke- och pupillkassan kommer att gå till tusentals kronor, hvilket är mycket för en fattig extra ordinarie tjänsteman.

Härtill kommer en annan mycket stor olägenhet. Om såsom i kungl. propositionen föreslås de ordinarie lärarnes antal vid de fullstän-

diga skolornas i Stockholm, Malmö och Härnösand navigationsafdelningar skall utgöra endast en, så kommer vid sjukdomsfall eller annat förfall för föreståndaren eller ordinarie läraren vid navigationsafdelningen vid nämnda skolor tjänsten vid skolan *icke* att kunna nöjaktigt uppehållas, förrän öfverstyrelsen utfärdat förordnande för annan person, en olägenhet, som kan vålla mycken skada just vid praktiska yrkesskolor, där undervisningen alltid forceras mera än vid allmänna läroverk och realskolor.

Angående ämbetsverkens citerade yttrande på sid. 35 vilja vi tillägga, att dessa anse, att den befattning, som skulle skapas genom nu nämnda 2 tjänsters förening, skulle blifva betungande för innehafvaren, och att undervisningens fördelning i sjökaptensklassen under de olika terminerna ej blefve nöjaktig. I själfva verket förhåller det sig — enligt de sakkunniges och åtskilliga navigationslärares mening — alldeles tvärt om. Innehafvaren af den föreslagna ordinarie befattningen blir ledig en hel månad längre af året än klassföreståndaren i styrmansklassen, och den praktiska fördelningen af hans tjänstgöring med afseende fäst på matematiken m. fl. biämnena i sjökaptensklassen under höstterminen utgör ett plus och icke ett minus.

Ämbetsverken ingå därefter på frågan angående kompetensvillkoren för föreståndare och lärare och afstyrka i denna punkt de sakkunniges förslag om fordran på viss allmän bildning — realskoleexamen — för dessa, men lyckligtvis har Kungl. Maj:t i denna fråga följt de sakkunniges förslag.

Hvad s. k. navigationsskolemötena angår, så har ämbetsverken enligt vår åsikt gjort rätt i att förorda dem i olikhet mot de sakkunnige, som motsätta sig dem.

Vi gå nu in på ämbetsverkens yttrande i den andra, ofvan nämnda viktiga hufvudpunkten, den om föreståndarnes och lärarnes löner.

De sakkunnige hade föreslagit icke blott rimliga utan goda begynnelselöner, ämbetsverken vilja pruta af 1,000 kronor efter hela linjen.

Ämbetsverken jämföra navigationsskolornas personal med realskolornas och betona, att förstnämnda personal i motsats till de senares har en billigare och kortare utbildning.

Detta är sant, isynnerhet hvad billigheten angår, men ämbetsverken synas alldeles bortse från en sak, den viktigaste i denna fråga, nämligen att det här gäller att draga *praktiskt och dugligt folk* med undervisningsförmåga och goda kunskaper från det praktiska sjömansyrket in på lärarebanan, hvaraf följer som en själfklar sak, att staten — om den vill hafva goda lärarekrafter — icke får bjuda dessa sämre villkor, än de

som bjudas det praktiska sjömansyrkets män. Nu vet snart sagdt hvarje med sjöfartsförhållanden förtrogen person, att en befälhafvare på en medelstor ångare i genomsnitt förtjänar minst 4,000 kronor, och då äro icke fördelarna af fri kost och fri bostad ombord medräknade. Det är sålunda helt enkelt omöjligt att i allmänhet förmå en för lärarekallet lämplig person med praktisk läggning — som är en nödvändig sak för en lärare vid yrkesskola — att locka honom att söka en statstjänst, som är betydligt lägre aflönad än en sådan i det praktiska lifvet, som han inom kort har utsikt att få eller kanske redan innehar. I Tyskland, där ämbets- och tjänstemännens löner äro betydligt lägre än hos oss — i synnerhet när det gäller sådana af underordnade grader — aflönas män, som tagas ur det praktiska lifvet, högre än män med akademisk bildning just för att nå det ändamål, hvarom vi nyss talat.

Som ett exempel vilja vi nämna tjänstemännen vid »Die Deutsche Seewarte» i Hamburg med nautisk utbildning, hvaraf den teoretiska grenen endast utgöres af sjökaptensexamen, men den praktiska af mång-årig tjänstgöring till sjöss. Ingen af dessa tjänstemän hafva lägre begynnelselön än 4,000 mark. Det samma gäller samtliga så kallade underlärare vid navigationsskola.

I en så liten stat som våra navigationsskolors inverkar ju för öfrigt en förhöjning från af ämbetsverken föreslagna 3,000 kronor i begynnelselön för lärare så obetydligt på budgeten, att man bör låta stora synpunkter och icke små blifva bestämmande härvidlag.

På sidan 38 i den kungl. propositionen citeras ämbetsverkens förslag om tillsättandet af föreståndare på förordnande för högst fem år i sänder.

Detta förslag kan icke nog varmt förordas.

Hvad den utomordentligt viktiga inspektörsbefattningen angår, så hafva ämbetsverken föreslagit för lågt arfvode eller 7,200 kronor.

Ingen föreståndare vid större skola skulle då kunna påräknas såsom villig att öfvertaga befattningen.

Niotusen eller allra minst 8,000 kronor bör utgå för denna viktiga post, och det bör stadgas i det blifvande reglementet för navigations-skolorna, att inspektören *skall* tagas ur navigationslärarekåren — att härvidlag göra en skillnad mellan föreståndare och lärare är princip-vidrigt, i synnerhet då föreståndarne sitta på förordnande, och det *kan* för öfrigt inträffa, att en eller flera lärare äro lämpligare för befattningen än samtliga för tillfället befintliga föreståndare.

En sjöofficer passar knappast i vår tid för befattningen, äfven om han är aldrig så hemmastadd i navigation. Han kan nämligen icke

annat än i ytterst sällsynta undantagsfall förutsättas behärska hela det vidsträckta merkantil-nautiska området.

Hvad departementschefens yttrande å sidan 42 och framåt angår, så hafva vi redan i det föregående i sammanhang med ämbetsverkens yttrande relaterat detta och vilja endast tillägga rörande denna sak, att sjöministern i de af oss i detalj framlagda tre stora hufvudpunkter angående:

1) antalet skolor och platser där de böra finnas,
2) vissa lärares tjänstgöring i sjökaptens- och skeppareklasserna samt

3) lönerna för föreståndare och lärare

i punkt n:o 2) till alla delar följt ämbetsverkens för skolorna och lärarekåren skadliga förslag, i punkt n:o 3) något — men icke tillräckligt — förbättrat dessas förslag och i punkt n:o 1) följt de anvisningar i ämbetsverkens förslag, som utgöra hinder för en praktisk navigations-skolereform och därtill på bekostnad af vissa goda och praktiska anordningar, som ingå i både de sakkunniges och ämbetsverkens förslag.

Vid denna sista punkt vilja vi uppehålla oss.

Som vi i början af denna motion nämnde, ansågo ämbetsverken att högst 24 elever borde få finnas i hvarje klass och att för den skull de af de sakkunnige föreslagna klasserna borde ökas med en sjökaptensklass, 2 styrmansklasser, en 1:a och en 2:a maskinistklass, och att för detta ändamål skolorna i Gäfle och Västervik borde bibehållas. Sjöministern accepterar *icke* ämbetsverkens förslag att klassernas antal bör ökas (med ett enda undantag). Här af borde — tycker man — följa, att sjöministern ej heller accepterar ämbetsverkens förslag om de nämnda »småskolornas» bibehållande, men så sker icke, utan tvärt om finner sjöministern (sidan 43, 6:e raden uppifrån) »förtänksamheten bjuda att biträda ämbetsverkens förslag om bibehållande, åtminstone tills vidare, af sistnämnda tvenne skolor» (i Gäfle och Västervik).

Men icke nog härmed. Sedan sjöministern funnit sig böra föreslå en ökning af skolornas antal från 5 (de sakkunniges förslag) till 7 (ämbetsverkens förslag), men icke kunnat acceptera den orsak — ett ökad antal klasser — till nyss nämnda verkan, som ämbetsverken uppställt, så föreslår han en indragning af en sjökaptensklass i Göteborg och två styrmansklasser, en i Stockholm och en i Malmö, hvarigenom antalet ordinarie lärare vid navigationsafdelningen vid de bägge senare skolorna kommer att nedgå till en enda, en åtgärd, som icke inverkar fördelaktigt på tjänsten vid dessa skolor, utan snarare tvärtom.

Hvad Malmö angår så är denna strykning af en af styrmansklasserna därstädes i dubbel måtto obefogad, ty en statistisk utredning öfver elevernas mantalsskrifningsorter — utförd af de sakkunne — visar, att antalet styrmanselever, som äro bosatta i Malmöhus län, är större än i något annat län i riket. Om någon skola, framför andra, är i behof af två styrmansklasser, så är det därför Malmö navigationsskola och icke blott af nämnda orsak, utan framför allt därför, att minst två ordinarie lärare erfordras vid hvarje fullständig navigationsskola för tjänstens behöriga skötande.

Af hvad vi ofvan nämnt framgår, att det kungl. förslaget äfven vid denna riksdag lider af några väsentliga brister, af hvilka vi framställt de viktigaste; samt att de sakkunniges förslag i stort sedt och med några smärre förändringar i en del mindre väsentliga punkter är just den reform, hvaraf navigationsskolorna så väl äro i behof.»

I en inom Andra kammaren väckt motion (nr 354) har vidare herr *D. Broström* m. fl. hemställt, att Riksdagen måtte afslå Kungl. Maj:ts förslag i hvad det afser bibehållande af navigationsskolor uti Västervik och Gäfle, så att landets hela navigationsundervisning blefve förlagd endast till skolor uti Göteborg, Malmö, Kalmar, Stockholm och Härnösand samt att statsutskottet måtte vidtaga de förändringar uti skolornas stat, som af denna inskränkning uti deras antal föranledes; och därjämte att Riksdagen måtte uttala, att fullmakt icke må utfärdas å föreståndarebefattning, utan att densamma skall uppehållas allenast på förordnande för viss tid, högst fem år i sänder.

Till stöd för sistberörda förslag hafva motionärerna icke i motionen anfört några särskilda skäl, utan hänvisat till motiveringen uti motionärernas till sistlidne års Riksdag i ärendet afgifna motion äfvensom till det utlåtande, som den 19 november 1910 afgifvits utaf de af statsrådet och chefen för sjöförvarsdepartementet tillkallade sakkunnige rörande navigationsskolornas omorganisation.

Slutligen har herr *A. Rune* i en inom samma kammare väckt motion (nr 355) föreslagit, att Riksdagen måtte med anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation af navigationsskolorna besluta, att vid hvarje af de sju föreslagna skolorna en sjökaptensklass inrättas, samt att däraf föranledd ökning af anslagen till navigationsskolorna beslutas.

I afseende å de skäl, som till stöd för sistnämnda motion anförts, får utskottet hänvisa till motionen.

Det förslag till navigationsskolornas omorganisation, som nu blifvit af Kungl. Maj:t framlagdt, skiljer sig från den vid 1910 års riksdag i

frågan aflåtna propositionen hufvudsakligen däri, att Kungl. Maj:t i enlighet med Riksdagens uttalande om begränsning af skolornas antal nu föreslagit indragning af navigationsskolorna i Visby, Karlshamn och Strömstad. I samband med reduceringen af skolornas antal från 10 till 7 hafva något fördelaktigare löneförmåner föreslagits för de ordinarie befattningshafvarna å navigationsskolornas stat. Det nu framlagda förslaget företer äfven i andra hänseenden några olikheter i jämförelse med 1910 års proposition i ämnet; så t. ex. har nu å staten uppförts en särskild examensförrättare i 1:a och 2:a maskinistklasserna, hvarjämte den för undervisningsmateriel m. m. afsedda utgiftsposten upptagits till något högre belopp, äfven detta i enlighet med uttalanden, som vid sistlidne riksdag förekommo.

De förslag, som af de utaf departementschefen år 1910 tillkallade sakkunniga framlagts beträffande skolornas antal och organisation samt i fråga om lönestaten, hafva blifvit af Kungl. Maj:t frångångna i vissa delar, som däremot upptagits i två af ofvannämnda motioner; och har detta gifvit utskottet anledning att vid behandling af Kungl. Maj:ts proposition anställa en närmare jämförelse mellan denna och de sakkunnigas förslag.

Den viktigaste skiljaktigheten emellan Kungl. Maj:ts proposition och de sakkunnigas förslag är den, att det sistnämnda går ut på indragning af, förutom ofvannämnda tre skolor, äfven navigationsskolorna i Västervik och Gäfle. De sakkunniga hafva sålunda ansett, att undervisningen bör koncentreras på fem skolor, nämligen navigationsskolorna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Härnösand och Kalmar, af hvilka den i sistnämnda stad skulle omfatta endast navigationsafdelning. Departementschefen har visserligen ansett något hinder icke föreligga för att, därest så skulle befinnas lämpligast, genom indragning jämväl af skolorna i Västervik och Gäfle inskränka skolornas antal till 5, men har dock med afseende å undervisningens ordnande funnit förtänksamheten bjuda att åtminstone tills vidare bibehålla sistnämnda två skolor.

Riksdagen uttalade sistlidet år, att Riksdagen funnit starka skäl tala för största möjliga begränsning af navigationsskolornas antal. Härigenom skulle vinnas såväl en betydande besparing å navigationsskolornas stat som ock större möjligheter att erhålla skickliga lärare, hvarjämte äfven bättre och rikhaltigare undervisningsmateriel då skulle kunna tillhandahållas. Utskottet vidhåller den mening, som sålunda af 1910 års Riksdag uttalats, och anser intet tvifvel böra råda om lämpligheten af att, såsom Kungl. Maj:t föreslagit, skolorna i Karlshamn, Strömstad och Visby indragas.

Vid betraktande af skälen för och emot en indragning jämväl af skolorna i Västervik och Gäfle har utskottet fäst sin uppmärksamhet vid att sjöfartsnäringens målsmän, såsom af herr Broströms m. fl. motion framgår, förordat det af de sakkunniga framställda förslaget om bibehållande af allenast 5 skolor hvilket förslag äfven omfattats af herrar Rydén och Christierson i deras ofvannämnda motion. För en indragning af nyssnämnda två skolor talar också det jämförelsevis ringa elevantalet, som dessa haft att uppvisa under de senare åren. Under läsåren 1900—1910 hafva nämligen elevantalerna i dessa skolor utgjort:

	Västervik.	Gäfle.
i sjökaptensklassen	6—14	2—10
i styrmansklassen	3—19	7—23

Af departementschefens nyss omnämnda yttrande, att skolorna i Västervik och Gäfle borde åtminstone tillsvidare bibehållas, vill det synas som om departementschefen afsåge, att dessa skolor möjligen framdeles skulle komma att indragas. Den lämpligaste tidpunkten för en sådan åtgärd torde dock med hänsyn till frågans ekonomiska sida vara just nu i samband med den förestående löneregleringen. Utgifterna å indragningsstaten blifva gifvetvis större, om indragningen uppskjutes, tills den nya lönestaten vunnit sin tillämpning.

Utskottet finner sig därför mest tilltaladt af de sakkunnigas förslag om bibehållande af allenast 5 navigationsskolor; och då, såvidt utskottet kunnat af den förebragta utredningen finna, några allvarliga olägenheter icke skulle vara förbundna med en indragning jämväl af skolorna i Västervik och Gäfle, anser sig utskottet böra i anslutning till herr Broströms m. fl. samt herrar Rydéns och Christiersons motioner förorda detta förslag. Utskottet anser sålunda, att navigationsskolornas antal bör begränsas till fem, nämligen i Stockholm, Göteborg, Malmö, Härnösand och Kalmar.

Vid beräkning af antalet erforderliga lärartjänster å staten för navigationsskolorna har hvad först beträffar skolornas *navigationsafdelningar* Kungl. Maj:t i likhet med de sakkunniga utgått från att sjökaptensklasserna skulle tillsammans utgöra 6 och styrmansklasserna 8, hvartill enligt båda förslagen skulle komma en skepparklass (en kurs om tre månader) vid hvarje skola, sålunda enligt Kungl. Maj:ts förslag 7 och enligt de sakkunnigas 5. Tablåer öfver klassernas fördelning på de särskilda skolorna finnas intagna å sid. 24 och 45 af statsrådsprotokollet.

Herr Rune, som i sin motion förutsätter, att 7 navigationsskolor skola bibehållas, har däri uttalat sig för att sjökaptensklasserna borde tillsammans utgöra 7; men anser sig utskottet icke hafva anledning att i denna punkt afvika från Kungl. Maj:ts förslag om sex dylika klasser, af hvilka dock, därest antalet skolor blir 5, 2 klasser måste förläggas till en skola — enligt de sakkunnigas förslag i Göteborg. Likaså biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag i fråga om styrmansklassernas antal. Hvad skepparklasserna beträffar, blifva dessa, därest endast 5 skolor bibehållas, begränsade till 5, om ej parallellafdelningar inrättas. Det synes emellertid icke böra sättas i fråga att redan nu beräkna någon parallellafdelning af skepparklassen, då det, enligt hvad de sakkunniga anfört, på grund af undervisningens enkla beskaffenhet icke torde möta någon svårighet att i händelse af behof anordna dylika parallellafdelningar, tillfälliga eller permanenta.

I fråga om antalet ordinarie tjänster å navigationsafdelningarna förefinnas äfven, fränsedt de skiljaktigheter, som äro beroende af skolornas antal, vissa olikheter emellan Kungl. Maj:ts och de sakkunnigas förslag. Kungl. Maj:ts proposition upptager 7 föreståndare- och 7 lärartjänster. Föreståndarna skulle bestrida den hufvudsakliga undervisningen i skolornas sjökaptensklasser och i Västervik, där sjökaptensklass komme att saknas, i styrmansklassen. Lärarna åter skulle omhänderhafva undervisningen i styrmansklasserna, utom i Västervik, där denna uppgift, såsom nyss nämnts, skulle tillkomma föreståndaren. För undervisningen i skepparklasserna har å staten upptagits 7 extralärartjänster.

De sakkunnigas förslag, hvilket, såsom ofvan nämnts, förutsätter, att skolornas antal blir fem, upptager 5 föreståndare och 13 ordinarie lärare å navigationsafdelningarna. Af de sistnämnda skulle 1 bestrida den hufvudsakliga undervisningen i en sjökaptensklass, som afsåges att såsom parallellklass anordnas vid en af skolorna, 8 i de till samma antal uppgående styrmansklasserna och 4 dels i sjökaptens- och dels i skepparklasserna vid de fyra större läroverken.

Denna sistnämnda anordning skiljer sig ej oväsentligt från Kungl. Maj:ts förslag; och torde denna olikhet böra något tydliggöras. De sakkunniga hafva tänkt sig, att vid navigationsskolorna i Stockholm Göteborg, Malmö och Härnösand en ordinarie lärare skulle bestrida undervisningen i skepparklassen, hvilken kurs skulle förläggas till vårterminen och då upptaga en tid af omkring tre månader. Dessutom skulle det åligga denne lärare att i sjökaptensklassen uppehålla undervisningen i vissa ämnen, som beräknats i medeltal för hela läsåret kräfva en tid af

11 timmar i veckan. Denna undervisning skulle förläggas hufvudsakligen till sådana delar af läsåret, då skepparklass icke påginge; och skulle med en sådan anordning ifrågavarande lärare erhålla fullt arbete under hela läsåret. Nämnda lärares undervisning skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag bestridas i skepparklassen af en extra lärare med visst årligt arfvode samt i sjökaptensklassen till större delen af extra lärare med arfvode, beräknadt per veckotimme, och till en ringa del af föreståndaren.

Beträffande navigationsskolan i Kalmar förefinnes ingen skiljaktighet mellan Kungl. Maj:ts proposition och de sakkunnigas förslag, och är vid denna skola nyssnämnda anordning i fråga om ny ordinarie lärartjänst icke behöflig, då skolans föreståndare ansetts kunna åläggas en större undervisningsskyldighet än vid de öfriga skolorna.

I likhet med motionärerna, herrar Rydén och Christierson, har utskottet funnit sig tilltaladt af de sakkunnigas förslag beträffande nyssnämnda 4 ordinarie lärartjänster vid skolorna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Härnösand för undervisningen i skepparklassen och delvis i sjökaptensklassen. Då de af Kungl. Maj:t i dessas ställe föreslagna extra lärartjänsterna icke skulle, såvidt utskottet kunnat finna, vara af någon större betydelse för ordinarie lärarkårens rekrytering, finner utskottet det vara att föredraga, att dessa tjänster besättas med ordinarie innehafvare, äfven om därigenom skulle vållas något ökade utgifter å navigationsskolornas stat.

På grund häraf får utskottet tillstyrka motionärernas på de sakkunnigas framställning grundade förslag i fråga om berörda 4 ordinarie lärartjänster.

Hvad härefter angår skolornas *maskinistafdelningar*, som skulle bestå af 1:sta och 2:dra maskinistklass, motsvarande de nuvarande öfvermaskinist- och maskinistklasserna, samt en ny 3:dje maskinistklass (en kurs om tre månader) skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag den hufvudsakliga undervisningen i 1:sta maskinistklassen bestridas af en ordinarie lärare, men all annan undervisning ombesörjas af extra lärare. Då 1:sta maskinistklassernas antal enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle sammanlagdt utgöra 5, hafva 5 ordinarie lärare i maskinistafdelning upptagits å den i propositionen intagna staten.

De sakkunnigas förslag företer i detta hänseende den olikheten mot Kungl. Maj:ts, att de sakkunniga utgått från att 1:sta maskinistklassernas antal skulle begränsas till 4. De sakkunniga hafva nämligen ansett, att undervisning i undantagsfall skulle kunna meddelas åt 30 å 35 elever

i en och samma klass, medan Kungl. Maj:t beräknat, att elevantalet i hvarje klass borde inskränkas till högst 24.

I denna punkt anser sig utskottet icke hafva anledning att frånga Kungl. Maj:ts förslag.

Vidkommande de af Kungl. Maj:t föreslagna *aflöningsförmånerna* för befattningshafvarna å navigationsskolornas stat är först att märka, att för inspektören afsetts ett arvode om 7,500 kronor, hvaraf 5,000 kronor skulle motsvara lön och 2,500 kronor tjänstgöringspenningar.

Föreståndarnas och de ordinarie lärarnas aflöningsförmåner skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag blifva följande:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg.	Summa.	
<i>Föreståndare</i>					
i Stockholm, Göteborg, Malmö och Härnösand vid öfriga skolor (hvilka sakna maskinistafdeln.)	3,050	1,950	—	5,000	Därjämte fri bostad. Ålderstillägg å 500 kr. efter resp. 5 och 10 år, hvaraf 350 kr. räknas till lönen och 150 kr. till tjänstgöringspenningarna.
	2,850	1,650	—	4,500	
<i>Lärare</i>					
i Stockholm, Göteborg och Malmö	2,150	1,050	300	3,500	Ålderstillägg å 500 kr. efter resp. 5, 10 och 15 år (fördelning, se oöfvan).
vid öfriga skolor	2,150	1,050	—	3,200	

De sakkunnigas förslag, som blifvit af herrar Rydén och Christierson i deras ofvannämnda motion förordadt, innefattar följande aflöningsbelopp, nämligen:

för inspektören	kr. 8,100: —
» föreståndare vid de 4 större skolorna (förutom fri bostad) ..	» 5,400: —
» » i Kalmar	(» » ») » 4,500: —
» ordinarie lärare i Stockholm, Göteborg och Malmö	» 4,000: —
» » » vid de öfriga skolorna	» 3,700: —

Härtill skulle för föreståndare och lärare komma ålderstillägg till samma antal och belopp, som i propositionen föreslagits.

Utskottet inser visserligen, att en betydande förbättring i dessa befattningshafvares nuvarande löneförmåner måste vidtagas i samband med den förändring i navigationsskolornas verksamhet, som är afsedd att

genomföras. På samma gång som undervisningen, hvilken blir af mer omfattande natur, än hittills varit fallet, kommer att ställa större kraf på lärarna, komma dessa genom det s. k. privatläsningssystemets borttagande att förlora tillfällen till biförtjänster, hvaraf de hittills allmänt begagnat sig. Genom navigationsundervisningens koncentrerings på ett fåtal skolor blir också elevantalet i hvarje särskild skola större och klasserna mer fulltaligt besatta. Det har också framhållits, att det för vinnande af dugande krafter till föreståndare och lärare är angeläget, att dessas aflöning icke sättes för lågt.

De af Kungl. Maj:t föreslagna aflöningsbeloppen för föreståndare och lärare finner utskottet vara väl avvägda; och anser sig utskottet böra tillstyrka desamma. Den ytterligare löneförhöjning, som nämnda motionärens förslag innebär, kan utskottet däremot icke förorda.

Hvad inspektören beträffar, torde efter den nya ordningens genomförande dennes tid komma att tagas i anspråk i vida större grad än hittills; och anser utskottet såväl med hänsyn härtill som till de löneförmåner, som afsetts för föreståndarna för navigationsskolorna, det af Kungl. Maj:t föreslagna arfvodesbeloppet vara lämpligt.

Såsom en följd af att utskottet anslutit sig till förslaget beträffande inrättande af fyra ordinarie lärartjänster å navigationsafdelningarna vid de fyra större skolorna, har utskottet med ledning af de sakkunnigas förslag i den af Kungl. Maj:t framlagda staten vidtagit däraf påkallade förändringar i fråga om de för extralärare beräknade arfvodesbeloppen.

Emot öfriga poster på ifrågavarande stat har utskottet icke haft annat att erinra än att då enligt utskottets förslag skolorna i Västervik och Gäfle skulle indragas det för böcker, undervisningsmateriel m. m. afsedda beloppet 9,450 kronor torde kunna minskas med 1,000 kronor, motsvarande det belopp, som för detta ändamål beräknats för nämnda två skolor, och sålunda nedsättas till 8,450 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag till stat för navigationsskolorna slutar, såsom ofvan nämnts, å ett belopp af 184,980 kronor. De förändringar utskottet ansett sig böra föreslå gå i hufvudsak ut på indragning af 2 föreståndaretjänster, ökning af ordinarie lärartjänsterna vid navigationsafdelningarna från 7 till 13 samt en ej obetydlig minskning i vissa för extralärares undervisning beräknade utgiftsposter. En indragning af skolorna i Västervik och Gäfle medför en nedsättning af statens slutsumma med 5,820 kronor, hvaremot den ofvan omnämnda anordningen af ordinarie lärartjänster för undervisning i vissa sjökaptens- och skepparklasser föranleder en ökning af slutsumman med 5,060 kronor. Skillnaden mel-

lan dessa båda belopp utgör 760 kronor, och kommer sålunda statens slutsumma enligt utskottets förslag att blifva 760 kronor lägre än enligt Kungl. Maj:ts eller sålunda 184,220 kronor.

I enlighet med de principer, som tillämpats vid under senare åren vidtagna löneregleringar, anser utskottet, att det icke bör tillstädjas de föreståndare och lärare, som ingå på den nya lönestaten, att såsom hittills varit vanligt, jämte sina ordinarie befattningar bestrida extra lärartjänst vid samma skola. Skulle det visa sig önskligt, att vissa ordinarie befattningshafvare öfvertaga undervisning, som icke förut varit dem ålagd, och anses deras tid medgifva detta, böra de vara skyldiga att utan särskild ersättning underkasta sig en sådan utsträckning af tjänstgöringen. I detta afseende torde emellertid något särskildt stadgande icke erfordras utöfver hvad som innehålles i första punkten af de af Kungl. Maj:t föreslagna villkoren och bestämmelserna för åtnjutande af de i staten upptagna aflöningsförmånerna.

Kungl. Maj:ts förslag, att inspektören och föreståndare för navigations-skola skola vara berättigade till semester, anser sig utskottet med hänsyn till de konsekvenser, som däraf skulle kunna följa, icke kunna biträda. I likhet med rektorer vid allmänna läroverk torde nämnda befattningshafvare under ferier kunna bereda sig erforderlig ledighet utan åsidosättande af de tjänstegöromål, som äfven då kunna åligga dem.

I öfrigt har utskottet intet att erinra emot de villkor och bestämmelser, som enligt Kungl. Maj:ts proposition skulle förbindas med den nya lönestaten.

I herr Broströms m. fl. samt herrar Rydéns och Christiernsons motioner har föreslagits, att föreståndaretjänsterna skulle uppehållas på förordnande. Då utskottet icke är öfvertygad om att en sådan anordning skulle lända till fördel, kan utskottet icke tillstyrka detta förslag.

Hvad som i herrar Rydéns och Christiernsons motion föreslagits beträffande inspektörsbefattningens tillsättande samt i fråga om villkoren för behörighet till föreståndartjänst vid navigationsskola kan utskottet ej heller förorda.

För aflönande under senare delen af år 1912 af de ordinarie tjänstinnehafvare, som genom indragning af vissa navigationsskolor blifva öfvertaliga, har Kungl. Maj:t föreslagit, att erforderliga medel skulle utgå af de besparingar, som år 1912 uppkomma å ifrågavarande anslag därigenom att den nya staten träder i tillämpning först med början af augusti samma år. Detta förslag får utskottet tillstyrka; och vill utskottet i samband härmed uttala, att när förslag kommer att framläggas om öfvertaliga befattningshafvares uppförande å indragningsstat

sådan föreskrift bör däri intagas, att tjänstinnehafvare bör, när han, kvarstående å indragningsstaten, uppnått 65 lefnadsår, åtnöjas med pension å indragningsstat, motsvarande den del af aflöningsförmånerna, som är att hänföra till lön jämte ålderstilläg.

För anskaffande af undervisningsmateriel och möbler har Kungl. Maj:t föreslagit, att ett belopp af 42,000 kronor borde beräknas att i första rummet utgå af de besparingar, som år 1912 uppkomma å anslaget till navigationsskolorna. Detta förslag får utskottet tillstyrka, dock med den modifikation, att det belopp förändrages, som beräknats för undervisningsmateriel till skolan i Gäfle, 3,000 kronor, hvarefter återstår 39,000 kronor. För navigationsskolan i Västervik hafva några medel för undervisningsmateriel icke ansetts erforderliga.

Beträffande Kungl. Maj:ts förslag till stat för navigationslärarkursen har utskottet intet att erinra.

Med hänsyn till hvad utskottet ofvan föreslagit, får utskottet tillstyrka en ökning af anslaget till undervisningsanstalter för sjöfart med 85,620 kronor, hvarigenom anslaget, som nu utgör 100,800 kronor, kommer att uppgå till 186,420 kronor. I fråga om detta anslags fördelning på ett bestämdt anslag till navigationsskolorna och ett reservationsanslag till navigationslärarkursen biträder utskottet Kungl. Maj:ts förslag; och böra de särskilda anslagens belopp blifva respektive 184,220 kronor och 2,200 kronor.

På grund af hvad sålunda anförts, får utskottet hemställa,

att Riksdagen må med anledning af Kungl. Maj:ts ofvannämnda proposition och herrar Rydén och Christiernsons motion nr 353 samt herr Broströms m. fl. motion nr 354 och med afslag å herr Runes motion nr 355 besluta att

a) med indragning från och med den 1 augusti 1912 af de nuvarande navigationsskolorna i Visby, Karlshamn, Strömstad, Västervik och Gäfle godkänna följande förslag till årlig stat för navigationsskolorna i riket, att tillämpas från och med den 1 augusti 1912:

	Lön.	Tjänstgöringspennin- gar.	Orts- tillägg.	Arfvoden.	Summa.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
1 inspektör	—	—	—	7,500	7,500
1 föreståndare	3,050	1,950	—	—	5,000
3 d:o	9,150	5,850	—	—	15,000
1 d:o	2,850	1,650	—	—	4,500
1 lärare vid navigationsafdelning	2,150	1,050	300	—	3,500
9 d:o » d:o	19,350	9,450	2,700	—	31,500
1 d:o » d:o	2,150	1,050	—	—	3,200
2 d:o » d:o	4,300	2,100	—	—	6,400
1 d:o » maskinistafdelning	2,150	1,050	300	—	3,500
3 d:o » d:o	6,450	3,150	900	—	10,500
1 d:o » d:o	2,150	1,050	—	—	3,200
Arfvoden till extra lärare i sjökaptensklasser, beräknade à 150 kronor för undervisnings- timme per vecka (150 × 36)	—	—	—	—	5,400
Arfvoden till extra lärare i sjökaptens- och styr- mansklasser, beräknade à 120 kronor för un- dervisningstimme per vecka (120 × 98)	—	—	—	—	11,760
Arfvode till 1 extra lärare i skepparklass	—	—	—	1,200	1,200
Arfvoden till extra lärare i skepparklasser, beräk- nade à 40 kronor för undervisningstimme per vecka (40 × 12)	—	—	—	—	480
Arfvoden till extra lärare i 1:a och 2:a maski- nistklasser, beräknade à 150 kronor för under- visningstimme per vecka (150 × 154)	—	—	—	—	23,100
Arfvoden till extra lärare i 1:a och 2:a maski- nistklasser, beräknade à 120 kronor för under- visningstimme per vecka (120 × 144)	—	—	—	—	17,280
Arfvoden till 4 extra lärare i 3:o maskinist- klasser	—	—	—	1,200	4,800
Arfvoden till extra lärare i hälso- och förbands- lära, beräknade à 7 kronor 50 öre för hvarje timmes undervisningsskyldighet (7:50 × 500)	—	—	—	—	3,750
Till böckers, undervisningsmateriels och andra inventariers underhåll och förökande samt till utgifter för bränsle, lyshållning m. m.	—	—	—	—	8,450
Transport	—	—	—	—	170,020

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Orts-tillägg.	Arfvoden.	Summa.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Transport	—	—	—	—	170,020
1 examensförrättare i 1:a och 2:a maskinistklasser	—	—	—	1,200	1,200
Till extra lärarkrafter vid behof, vikariatsarfvoden m. m. enligt öfverstyrelsens bestämmande	—	—	—	—	10,000
Till Kungl. Maj:ts disposition	—	—	—	—	3,000
Summa kronor	—	—	—	—	184,220

Anmärkingar:

- 1:o. Af inspektörens arfvode anses 5,000 kronor motsvara lön och 2,500 kronor tjänstgöringspenningar. Innehar inspektören aflöning å stat, afstås denna aflöning under den tid, arfvodet uppbäres.
- 2:o. För föreståndare kan aflöningen efter 5 år höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor. För ordinarie lärare kan efter 5, 10 och 15 års tjänstgöring aflöningen höjas hvarje gång med likaledes 500 kronor. Af hvarje ålderstillägg räknas 350 kronor till lönen och 150 kronor till tjänstgöringspenningarna.
- 3:o. Beträffande föreståndares och lärares rätt till åtnjutande af de i staten uppförda aflöningsförmåner gäller hvad därom särskildt finnes stadgad.
- 4:o. Föreståndare åtnjuter fri bostad, som upplåtes af den stad, där skolan är belägen.

b) godkänna följande villkor och bestämmelser för åtnjutande af de i staten upptagna aflöningsförmåner, nämligen:

att innehafvare af inspektörsbefattning, föreståndarbefattning eller ordinarie lärarbefattning skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändring i navigationsskolornas organisation eller verksamhet eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, samt i sådant hänseende vara pliktig att, med bibehållande af den tjänsteställning och den aflöning han innehar, i enlighet med nya eller förändrade föreskrifter sköta de med befattningen förenade göromål; att med föreståndar- eller ordinarie lärarbefattning icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat;

att med föreståndar- eller ordinarie lärarbefattning ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag,

som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registrerad, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstbefattning af hvad slag som helst, så framt ej öfverstyrelsen uppå därom gjord framställning och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstbefattning ej må anses inverka hinderligt för tjänstgöringen vid navigationsskolan, finner uppdraget eller befattningen kunna få tills vidare mottagas och bibehållas;

att tjänstgöringspenningar skola beräknas utgå för hela året och utbetalas med en tolfedel för hvarje månad samt icke få af befattningshafvare uppbäras för den tid, han åtnjutit full tjänstledighet, utan skola för denna tid utgå till den, hvilken uppehållit befattningen;

att inspektör, föreståndare eller ordinarie lärare, som af sjukdom hindras att förrätta sin befattning, äger uppbära hela lönen jämte ortstillägget, där sådant utgår, men att den af bemälda befattningshafvare, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos Riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen eller ortstillägget, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att aflöning ej må utgå till befattningshafvare för den tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest befattningshafvare varder afstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som icke pröfvas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden innehållas, såvida ej öfverstyrelsen finner skäligt låta honom uppbära något däraf;

att vid sjukdomsfall, eller när det erfordras för beredande af semester, befattningshafvare af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning vid vederbörande navigationsskola, bestrida densamma, mot åtnjutande i förstnämnda fall af de för befattningen anslagna tjänstgöringspennningar, men i senare fallet af däremot svarande belopp i stället för egna tjänstgöringspennningar, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår;

att beträffande förhöjning af aflöningen efter viss tids innehafvande af enahanda tjänst tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehafvaren under mera än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst eller fullgjort annat offentligt uppdrag, dock att härvid i fråga om föreståndare icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester, och för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år, på samma villkor, samt för tredje förhöjningen, därest sådan kan ske, efter än ytterligare fem år, äfvenledes på samma villkor, under iakttagande, hvad hvar och en af omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förrän vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd; börande löntagare därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från det han till tjänsten utnämndes eller, i följd af frågan om reglering af löneförhållandena för navigationsskol-lärarypersonalen, därå erhöill allenast förordnande;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af aflöningsförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänstålder, som berättigar honom till pension, icke må tillträda samma förhöjning;

att vid afgang från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall själfva lönen äfvensom ortstillägget utgå till månadens slut;

att i fråga om skyldighet att afgå från tjänsten äfvensom i fråga om rätt till pension skall gälla hvad i särskild lag angående civila tjänsteinnehafvares rätt till pension är stadgadt vid tiden för den nya lönestatens ikraftträdande eller, såvidt angår innehafvare af befattning, som därefter tillträdes, vid tillträdet till befattningen;

att den, som tillträder den nya aflöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande af eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed;

samt att extra lärare skall, då han åtnjuter tjänstledighet, af sitt arfvode afstå hvad för befattningens uppehållande erfordras, därest han icke med medgifvande af den, som tjänstledigheten beviljat, själf godtgör vikarien;

c) förklara,

ej mindre att enhvar, som med eller efter den 1 augusti 1912 tillträder befattning å navigations-skolornas stat, skall vara pliktig att underkasta sig nyssberörda villkor och bestämmelser,

än äfven att de förutvarande innehafvare af befattningar å nämnda stat, hvilka icke före viss angifven tidpunkt anmäla, att de vilja underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, skola varda bibehållna vid dem dittills tillkommande aflöningsförmåner äfvensom, i den mån ej annat för-anledes af bestämmelserna i förenämnda lag, vid den rätt till pension, som dittills tillkommit dem;

d) godkänna följande förslag till stat för navigationslärarkursen att gälla från och med år 1912:

	Kronor.
Arfvoden till lärare.....	1,700
Till böcker, undervisningsmateriel m. m.	500
Summa kronor	2,200

e) höja det i riksstaten under femte hufvudtiteln uppförda ordinarie anslaget till undervisningsanstalter för sjöfart, nu 100,800 kronor, med 85,620 kronor till 186,420 kronor, att fördelas med ett bestämdt anslag till navigationsskolorna å 184,220 kronor samt ett reservationsanslag till navigationslärarkursen å 2,200 kronor;

f) i händelse af bifall härtill, föreskrifva, att af anslaget till navigationsskolorna skola bestridas utgifter för dessa skolor under januari—juli månader 1912 enligt den nuvarande staten för samma skolor och under augusti—december månader 1912 enligt den föreslagna nya staten; samt

g) medgifva, att de besparingar, som under år 1912 uppkomma å anslaget till navigationsskolorna, må användas ej mindre till aflönande från och med den 1 augusti 1912 intill samma års slut af fast anställda föreståndare och ordinarie lärare, för hvilka motsvarande befattningar å den nya staten ej blifva beredda, än äfven till anskaffning af undervisningsmateriel och möbler för navigationsskolorna för en kostnad af högst 39,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att, i den mån dessa besparingar ej komma att förslå för tillgodoseende af sålunda angifna ändamål, af tillgängliga medel förskjuta härutöfver erforderliga belopp och nästkommande år anmäla desamma för Riksdagen till ersättande.

Stockholm den 19 maj 1911.

På statsutskottets vägnar:

G. BILLING.

Reservation:

af herr *K. Starbäck*, som ansett, att utskottet bort grunda sitt förslag på bibehållande af skolorna i Västervik och Gäfle samt i anledning därpå bort hemställa, i *punkten a)*

att Riksdagen må med indragning från och med den 1 augusti 1912 af de nuvarande navigationsskolorna i Visby, Karlshamn, Strömstad, Vestervik och Gäfle, godkänna följande förslag till årlig stat för navigationsskolorna i riket, att tillämpas från och med den 1 augusti 1912:

	Lön.	Tjänstgöringspennningar.	Orts-tillägg.	Arfvoden.	Summa.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
1 inspektör	—	—	—	7,500	7,500
1 föreståndare	3,050	1,950	—	—	5,000
3 d:o	9,150	5,850	—	—	15,000
1 d:o	2,850	1,650	—	—	4,500
2 d:o	5,700	3,300	—	—	9,000
1 lärare vid navigationsafdelning	2,150	1,050	300	—	3,500
6 d:o " d:o	12,900	6,300	1,800	—	21,000
1 d:o " d:o	2,150	1,050	—	—	3,200
3 d:o " d:o	6,450	3,150	—	—	9,600
1 d:o " maskinistafdelning	2,150	1,050	300	—	3,500
3 d:o " d:o	6,450	3,150	900	—	10,500
1 d:o " d:o	2,150	1,050	—	—	3,200
Arfvoden till extra lärare i sjökaptensklasser, beräknade à 150 kronor för undervisningstimme per vecka (150 × 36)	—	—	—	—	5,400
Arfvoden till extra lärare i sjökaptens och styrmansklasser, beräknade à 120 kronor för undervisningstimme per vecka (120 × 104)	—	—	—	—	12,480
Arfvode till 3 extra lärare i skepparklasser	—	—	—	1,200	3,600
Arfvoden till extra lärare i skepparklasser, beräknade à 40 kronor för undervisningstimme per vecka (40 × 12)	—	—	—	—	480
Arfvoden till extra lärare i 1:a och 2:a maskinistklasser, beräknade à 150 kronor för undervisningstimme per vecka (150 × 154)	—	—	—	—	23,100
Transport	—	—	—	—	140,560

	Lön.	Tjänstgöringspennningar.	Orts-tillägg.	Arfvoden.	Summa.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Transport	—	—	—	—	140,560
Arfvoden till extra lärare i 1:a och 2:a maskinistklasser, beräknade à 120 kronor för undervisningstimme per vecka (120 × 144)	—	—	—	—	17,280
Arfvoden till 4 extra lärare i 3:e maskinistklasser	—	—	—	1,200	4,800
Arfvoden till extra lärare i hälso- och förbandslära, beräknade à 7 kronor 50 öre för hvarje timmes undervisningsskyldighet (7:50 × 500)	—	—	—	—	3,750
Till böckers, undervisningsmateriells och andra inventariers underhåll och förökande samt till utgifter för bränsle, lyshållning m. m.	—	—	—	—	9,450
1 examensförrättare i 1:a och 2:a maskinistklasser	—	—	—	1,200	1,200
Till extra lärarkrafter vid behof, vikariatsarfvoden m. m. enligt öfverstyrelsens bestämmande	—	—	—	—	10,000
Till Kungl. Maj:ts disposition	—	—	—	—	3,000
Summa kronor	—	—	—	—	190,040

Anmärkningar:

- 1:o. Af inspektörens arfvode anses 5,000 kronor motsvara lön och 2,500 kronor tjänstgöringspennningar. Innehaf inspektören aflöning å stat, afstås denna aflöning under den tid, arfvodet uppbäres.
- 2:o. För föreståndare kan aflöningen efter 5 år höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor. För ordinarie lärare kan efter 5, 10 och 15 års tjänstgöring aflöningen höjas hvarje gång med likaledes 500 kronor. Af hvarje ålderstillägg räknas 350 kronor till lönen och 150 kronor till tjänstgöringspennningarna.
- 3:o. Beträffande föreståndares och lärares rätt till åtnjutande af de i staten uppförda aflöningsförmåner gäller hvad därom särskildt finnes stadgad.
- 4:o. Föreståndare åtnjuter fri bostad, som upplåtes af den stad, där skolan är belägen.

samt i *punkt g*):

att Riksdagen må medgifva, att de besparingar, som under år 1912 uppkomma å anslaget till navigationsskolorna, må användas ej mindre till aflönande från och med den 1 augusti 1912 intill samma års slut af fast anställda föreståndare och ordinarie lärare, för

hvilka motsvarande befattningar å den nya staten ej blifva beredda, än äfven till anskaffning af undervisningsmateriel och möbler för navigationsskolorna för en kostnad af högst 42,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att, i den mån dessa besparingar ej komma att förslå för tillgodoseende af sålunda angifna ändamål, af tillgängliga medel förskjuta härutöfver erforderliga belopp och nästkommande år anmäla desamma för Riksdagen till ersättande».

Herr *H. Andersson* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i förestående ärendes behandling inom utskottet.
